

Bulletin

**ZPRAVODAJ ČESKÉ SPOLEČNOSTI PRO KRAJINNOU EKOLOGII
REGIONÁLNÍ ORGANIZACE IALE ČESKÉ REPUBLIKY
(Czech Regional Organization of the International Association for Landscape
Ecology; CZ-IALE; <http://www.natur.cuni.cz/cziale>)**

Diskusní příspěvek – k historii oboru ekologie krajiny v ČR

Ve zveřejněné polemice mezi (1) signatáři kritického dopisu a (2) zástupcem vedení AV ČR se některé linie uvažování míjejí (obecná potřeba řešit reálné problémy x existenčně potřebný profit vědecké instituce vyplývající z úřednického hodnocení, dlouhodobost obsažená v prvním bodě x krátkodobost obsažená v druhém bodě, blízkost k aplikovanému výzkumu v prvním stanovisku x selektivní preference témat ryze základního výzkumu v druhém stanovisku, atd.). Jiné jsou naopak v bezprostřední názorové polaritě. Tyto kontradikce se opakují od začátků vzniku ústavu na půdě Akademie a zásadně jsou zvýrazněny od data fyzického zasazení ÚKE (později ÚEK) do zúženého výběru akademických ústavů sestěhovaných v jisté historické etapě do Českých Budějovic. K tomu však přistupují politické peripetie určující dění v pozadí vývoje za totalitního režimu. Proto je k pochopení současného stavu významné rekapitulovat historické okolnosti, které dopustily, aby se vůdčí instituce a tudíž do značné míry celý obor krajinné ekologie v ČR dostal do stávající pozice, zcela rozporné s paralelním vývojem v Evropě a ve světě.

Hned na počátku je třeba říci něco ke kořeni věci: že vedením AV ČR ventilovaný paušalizující názor na obor jako takový je reziduem, který dnes už v širší vědecké (mezinárodní) komunitě zastává málokdo: „Ekologie krajiny ...nenaplnuje segment jasně definovaného vědeckého oboru – jde v zásadě o syntézu výsledků různých disciplín, o obor aplikovaného výzkumu s (většinou) lokálním zaměřením a tedy velice obtížnou generalizací, značně omezující možnost publikace výsledků ve vědeckých časopisech.“ Něco podobného o publikačních možnostech bychom mohli v rámci přírodovědy říci např. o některých geovědních oborech (a přece je nevylučujeme ze spektra pěstovaných disciplín), lze tak nahlížet na odvětví medicíny, a překročíme-li hranice klasifikačních škatulek oborů, dostaneme se případně až k humanitním zaměřením, z nichž v mezioborových návaznostech ekologie krajiny musí čerpat, ale zároveň to nemusí znamenat sníženou možnost generalizace. Ekologie krajiny má svá teoretická jádra jak je obvyklé u zavedených věd (např. teorie ostrovní biogeografie MacArthura a Wilsona 1967, globálně-

vývojové koncepty z oblasti paleoekologie, ekotoxikologie, nauky o ekosystémech a ekologické sukcesi apod.). Ve věci publikovatelnosti výsledků stačí odkázat na existenci sledovaných impaktovaných časopisů - např. časopisy Landscape Ecology - IF 2,092, Landscape and Urban Planning – 1,204, Ecosystems – 3,283, Oikos – 2,901, Ecology - 4,104, Conservation Biology – 3,672, J. Appl. Ecology – 3,266, J. Veg. Sci. – 1,845 atd.), na explozivní vydávání krajinně-ekologických monografií, příruček a učebnic kolem r. 2000 a po něm, na stupeň rozvinutí oboru v Dánsku, Británii, Nizozemí, Německu či USA.

V současné neuspokojivé úrovni výkonu v krajinné ekologii na akademické půdě se zračí dlouhodobá koncepční a personální nejasnost, která se v ÚKE (ÜEK) datuje v zásadě od odstavení vědecky oceňovaného ředitele E.Hadače, známého šíří rozhledu přes hranice svého původního oboru geobotanika. K tomu došlo ještě před koncem 70. let 20. století. Jako ředitel nemohl být nestraník, zároveň však byl žákem nebo spolupracovníkem významných postav v české vědě (K.Domina, V.Krajiny, J.Kliky ad.) a jasně si uvědomoval vedlejší zájmy tzv. transformace české vědy, o nichž se rozhodovalo v 70. letech na ÚV KSČ. Hadačův nesouhlas s přiřazením ústavu do uměle homogenizované skupiny věd, která měla být účelově odstěhována z Prahy, se stal hlavním důvodem k jeho předčasnému penzionování (jeden z výstižných nekrologů napsal pro mezinárodní komunitu dnes přední světový ekolog, M.Rejmánek z Univ. California v Davisu do internetového časopisu, jehož editorem je další známý český vědec žijící v Kanadě, A. Češka; M. Rejmánek byl jedním z těch, kdo na počátku 80. let z ČSAV v Českých Budějovicích emigroval).

"Koncentrace výzkumných pracovišť, jejich přerozdělení a změny ve struktuře vědecko-výzkumné základny", se začala uskutečňovat na základě Akčního plánu ČSAV, jenž vycházel z usnesení předsednictva ÚV KSČ o zefektivnění základního výzkumu z 3.5.1974, z květnového a listopadového zasedání ÚV KSČ a z usnesení vlády ČSSR č. 174/74 (Věstník ČSAV 1975 a 1976). Např. ze „Zprávy o činnosti předsednictva, sekretariátu a komisí ÚV KSČ mezi zasedáními ÚV KSČ v listopadu 1973 a v květnu 1974“ (uloženo v Národním archivu) vyplývá, že se konalo 18 schůzí předsednictva a 17 schůzí sekretariátu ÚV KSČ a na všech se strana intenzivně zabývala „základním výzkumem v ČSAV“. Z kontextu zaplaveného slovy „upevnění vedoucí úlohy KSČ“, „soutěž s kapitalismem“, „mezinárodní socialistická a ekonomická integrace“, „zdokonalení plánovitého řízení“, „napojení vědy na plány výroby“ atd. vyplývá, jakou starost dělalo mocenskému centru nalezení způsobu, jak po r. 1968 oslabit pozice inteligence v hlavním městě, navíc s důrazem na ty obory, jejichž výsledky obnažovaly negativní dopady utužujícího se systému na život lidí – tedy disciplíny zkoumající kvalitu a styl života, životní prostředí, poškozování ekosystémů a krajiny. V tajném dokumentu „Základní výzkum v ČSAV a cesty jeho zefektivnění“ z 25.4.1974, který byl jedním z podkladů pro schůzi předsednictva ÚV KSČ 3.5.1974 a který předkládají J.Fojtík a J.Kožešník, mj. čteme: „Ukazuje se nezbytnost budovat nové oborové komplexy v některých městech s vysokoškolskými základnami (České Budějovice, Ostrava, Košice a Ústí nad Labem)...“ Ve „Zprávě o stavu a potřebách zajištění dalšího rozvoje přírodních a technických věd v ČSAV (SAV)“ vypracované v r. 1979 pro předsedu vlády ČSSR L.Štrougala se praví: „V r. 1980 bude zahájena výstavba nového areálu v Českých Budějovicích a další výstavba se plánuje v Ostravě, Hradci Králové a Brně (pro společenské vědy v Ústí nad Labem)“. Zpracoval M.Malý. Rovněž se v materiálech ČSAV ze stejného období

nalezne formulace: „V ČSAV byla v předstihu dokončena první etapa budování regionálního centra ekologických věd v Českých Budějovicích, kde již byla zahájena výzkumná činnost, od samého počátku zaměřená i na přímou pomoc vědy potřebám kraje...“.

Je tím míněno přestěhování zatím části Ústavu krajinné ekologie ČSAV z Prahy a Průhonice do adaptované starší budovy v ul. Na sádkách. Ze sdělení bezděky vyplývá, že cílená „pomoc potřebám kraje“, který byl považován za ekologicky málo problémový, míří v důsledku k likvidaci dosud rozvíjených a mnohde ve světě ještě pionýrských badatelských směrů. Celé „vymisťování“ dostalo po výměně ředitelů povahu etapovitého exodu zkušenějších vědeckých pracovníků, některých přímo do zahraničí. Ústav, který po r. 1971 svou koncepcí předběhl dobu (např. dnešní Alterra ve Wageningen je v mnohém jeho moderním, daleko větším a strukturovanějším obrazem, propojeným s univerzitami) vůbec nedostal do vínku čas k plynulému rozvoji, jeho paralelně a profesně různorodě pracující týmy s dobře se rozvíjející vzájemnou mezioborovou komunikací – složené tak, aby dokázaly řešit ekologická specifika modelových teritorií – byly rozprášeny především kvůli slabému zastoupení politických „kádrů“ a na jejich místo již do Českých Budějovic byli bráni přednostně straníci, které nebylo těžké nalákat na výhody typu získání bytu apod. Zařazení mezi biologické, zčásti experimentálně orientované ústavy, muselo znovu spolu s tápavými začátky téměř od nuly nastartovat vývojový proces - jak se ukazuje, sestupný. Ten byl podpořen porevoluční bezradností po r. 1989, kdy se do výběru vedoucích činitelů promítaly různorodé a opět i mimovědecké zájmy, detašovaná pracoviště v rámci ČR od sebe vzdálená se odštěpovala nebo zase naopak přilepovala, ústav s komplexním oborovým zadáním střídavě vedl mykolog, ichtyolog, fyziolog...

Komise ustanovená v předchozím kole hodnocení ústavů AV ČR a jejich výzkumných záměrů uvádí ve svém souhrnném posudku z r. 2001 v preambuli: „Stanovisko komise k předloženému výzkumnému záměru vychází ze tří posudků zahraničních posuzovatelů, ze dvou posudků domácích posuzovatelů a z poznatků získaných členy komise studiem dostupných podkladů a při prezenčním hodnocení na pracovišti.“ Následuje poměrně podrobný a kritický vlastní posudek, z něhož lze nicméně vyjmout: „Věcná náplň a cíle výzkumného záměru pracoviště jsou v souladu s předmětem činnosti vymezeným ve zřizovací listině a s vybranými směry celkového vývoje v oblasti krajinné ekologie.“ Po pasáži srovnávací ústav s jinými institucemi v ČR následuje text: „Naproti tomu ÚEK má předpoklady se stát jedinečným pracovištěm v ČR, pokud se přidrží těch cílů, které jsou ve výzkumném záměru formulovány v prostorové a časové škále oboru krajinná ekologie.“ Jestliže o několik let později dochází k obratu o sto osmdesát stupňů, ústav se ruší a zakládá jiný, nabízí se lapidární shrnutí: v mezidobí se něco elementárního zanedbalo a dalšímu vývoji v oboru se soustředěněji než dříve budou muset věnovat jiné instituce, byť bez srovnatelné tradice. Samozřejmě nikdo nemůže popřít, že je plně v pravomoci AV ČR řešit nefunkčnost jednoho ze svých ústavů konstituováním ústavu jinak oborově nastaveného, pokud funkční bude. Dobovým paradoxem zůstane, že (1) vznik Ústavu krajinné ekologie se datuje do doby snad nejhoršího společenského sestupu v totalitě po r. 1968 a přitom předjímá to, co v demokratických velmocích v oboru teprve přijde, (2) zánik Ústavu ekologie krajiny spadá do období dosavadního vrcholu celosvětové konjunktury oboru, patnáct let po r. 1989.

*Prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc.
děkan Přírodovědecké fakulty UK v Praze*

Diskusní příspěvek k likvidaci někdejšího Ústavu krajinné ekologie ČSAV

Ústav krajinné ekologie ČSAV pod vedením prof. Emila Hadače měl velmi promyšlenou koncepci výzkumu. Výzkum zajišťovali pracovníci, kteří často měli po politické stránce nějakou tu skvrnu, po odborné stránce však byli opravdu na výši. Prof. Hadač těmto pracovníkům umožnil pokračovat v odborné práci i v období tzv. normalizace. Navíc patřil k těm vzácným vedoucím, kteří dokážou vzít na vědomí názory podřízených, dokonce se jich i zastat. Měl široký rozhled v oboru a byl ochoten diskutovat i o literatuře, která v té době byla oficiálně na indexu (např. práce tzv. Římského klubu).

Díky tomu byla v ústavu zastoupena nejen složka botanická, zoologická, ale i vědy týkající se lidské činnosti, vlivu člověka na prostředí, vlivu prostředí na člověka, případně vlivu důsledků lidské činnosti zpět na člověka. S tímto zaměřením souviselo i rozložení území, na kterých probíhal výzkum – krajina silně narušená činností člověka (Mostecko), krajina jižních Čech a Broumovsko (krajina málo ovlivněná).

Po výměně vedení ústavu z politických důvodů a po stěhování do Budějovic došlo ke ztrátám odborníků. V posledních letech místo zlepšení personálního složení ústavu a vybudování nové koncepce došlo k postupnému upadání významu ústavu a odklonu k laboratornímu výzkumu.

V současnosti je i u jiných oborů obvyklý posun od terénního výzkumu k laboratornímu, který dává v kratší době publikovatelné (není totožné s využitelnými) výsledky. Při přesunu studia ekologie do laboratoře hrozí nebezpečí chybných interpretací laboratorních poznatků. Souvislosti viděné z hlediska terénních pozorování se jeví často mnohem komplikovanější než může laboratorní výzkum zachytit.

K námětu, že obor budou znova budovat odborníci z vysokých škol, bych chtěla poznamenat, že pedagogové na vysokých školách jsou často v souvislosti s dnešní snahou o co největší počet studentů přetížení výukou. Například v nejlepším období pro terénní práce botanika - v květnu a červnu - probíhají terénní cvičení se studenty, zápočty a zkoušky všeho druhu – od zkoušek z předmětů, přes přijímací řízení po státní zkoušky.

Proto nelze očekávat, že hlavní proud výzkumu v moderní ekologii krajiny povedou pouze odborníci z vysokých škol, kteří často mají co dělat, aby stihli sledovat odbornou literaturu ve svém oboru, a to ještě po večerech. Je škoda, že v současné době, kdy je krajina poškozována různými novými aktivitami, nebude u nás žádná instituce, která by vahou akademického pracoviště mohla zasáhnout.

RNDr. Jana Möllerová, CSc.

Fakulta lesnická a environmentální, Česká zemědělská univerzita, Praha

Likvidace ÚKE AV – „Vylít s vaničkou i dítě“

Přestože kritické hodnocení badatelské činnosti Ústavu krajinné ekologie posledních let se může zdát vzhledem k publikační činnosti i úspěšnosti při získávání výzkumných grantů pochopitelné, je podle mého názoru chybou, že se tato situace řešila zrušením pracoviště.

Oponenti mohou namítnout, že krajinně ekologický výzkum zůstal na úrovni oddělení v rámci Ústavu systémové biologie a ekologie zachován, ale není tomu tak, protože pouhé oddělení nemůže suplovat práci celého výzkumného pracoviště. Navíc ani odborné zaměření jednotlivých členů oddělení šíří krajinně ekologické problematiky nepokrývá.

Když na začátku 70. let minulého století ÚKE vznikl, měl zásluhou svého zakladatele prof. Hadače velmi moderní koncepci. Prof. Hadač jasně viděl, že krajinná ekologie jako věda o vztazích mezi abiotickými složkami krajiny, geobiocenózami, hydrobiocenózami a technoantropocenózami musí nutně vtáhnout do svých koncepčních záměrů nejen přírodovědné, ale také společenskovední disciplíny. Neváhal do ÚKE přivést takové lidi, kteří tuto koncepci naplňovali, aniž by přihlížel k jejich politické orientaci. Jako příklad vzpomeňme nedávno zesnulého dr. Bohuslava Blažka. To se prof. Hadačovi také vymstilo, když byl v r. 1977 drze z funkce odstaven (také kvůli svému nesouhlasu s vymístěním pracoviště do Českých Budějovic). Přesto jím založené nasměrování ústavu ještě nejméně do poloviny 80. let přetrvávalo.

Teoretické práce týkající se např. krajinně ekologické stability ve vztahu ke struktuře krajiny, úlohy biodiverzity v krajinně, využití bioindikátorů při hodnocení krajinně ekologických změn, antropických vlivů na krajinu a socioekonomických dějů v krajinně měly svým způsobem pionýrskou povahu. Vždyť např. o ekologické síti jako o nástroji tlumení vlivu člověka v krajinně i nástroji ochrany přírody nacházíme první zmínky v západní literatuře s nejméně pětiletým zpožděním po zformování koncepce územních systémů ekologické stability, která vychází z teoretických základů práce ÚKE. Je nenahraditelnou škodou, že kvůli politické izolovanosti jsme nemohli tehdejší výsledky dostatečně důrazně prezentovat na mezinárodním fóru a do kontaktu s předními zástupci světové krajinně ekologie jsme se dostali jen s nezměrným úsilím.

Už v době mého působení v ÚKE (1978-1989) jsme často živě diskutovali o povaze krajinně ekologie, o podílu základního a aplikovaného výzkumu v ní, o publikovatelnosti výsledků bádání i jejich dostatečné „vědeckosti“. Krajinná ekologie jako přeshraniční disciplína se bude vždy vymykat striktnímu zaškatulkování mezi základní či aplikovanou vědu. Jistě však není mezi vědeckými obory jedinou. Proto je chybou, že krajinnou ekologii vnímají vědečtí puristé jen prizmatem citačních indexů. Diskuse o způsobech hodnocení vědeckých výsledků v různých vědních oborech by nás odvedla jinam a není smyslem tohoto krátkého příspěvku, nicméně hodnocení vědeckých výstupů krajinně ekologie je jedním z dalších důvodů, proč na jiném fóru v podobné diskusi pokračovat.

Je skutečně smutným paradoxem, že co se nepodařilo komunistům v 80. letech po přesunutí ÚKE z Prahy, podařilo se po 16 letech demokratického vývoje u nás. Zároveň jsem si dobře vědoma toho, že to není pouze „vinou“ rozhodnutí akademických orgánů, ale také vinou nás, kteří jsme nedokázali nalézt nosnou, jednotící vědeckovýzkumnou koncepci ÚKE a kteří jsme také z nejrůznějších důvodů oblast výzkumu opustili.

*RNDr. Hana Rambousková, CSc.
Komise J. Williama Fulbrighta v ČR*

Diskusní příspěvek k vývoji oboru krajinná ekologie v ČR

V současné době se nacházíme v situaci, kdy převládá utilitární přístup ke krajině a přírodním zdrojům vůbec a prioritou a veřejným zájmem je výstavba dálnic, velkokapacitních skladišť a hypermarketů, avšak již ne starost o stabilitu krajiny a vědomí omezenosti rozlohy půdy. Změna hierarchie hodnot, podložená konkrétními vědomostmi, se mi jeví do budoucna jako nutnost. V této situaci je drasticky reorganizováno vědecké pracoviště, které mělo krajinu jako hlavní objekt zájmu a disponovalo specializovanými odborníky. Domnívám se, že přesunout výzkum v oblasti krajinné ekologie především do oblasti vysokého školství není účelné ani reálné. Vycházím ze situace na FLE ČZU v Praze, kde např. v letošním roce výuku tohoto předmětu pro 164 studentů 4 oborů zajišťoval 1 pedagog a dva doktorandi. Za těchto podmínek je soustavné vědecké bádání spíše zbožným přáním než realitou. Čas a prostor v tomto smyslu zbývá snad jen na vedení diplomových prací a zejména morální podporu studentů. Na základě stále se zvyšujícího počtu přijímaných studentů a stagnujícího počtu pedagogů se domnívám, že situace na naší škole se bude, pokud nebude řešena, spíše ještě zhoršovat. Můžeme jen závidět nesrovnatelné podmínky v sousedních státech, a to nejen na západ od našich hranic, kde je krajinná ekologie podporována jako rychle se rozvíjející perspektivní obor.

Ing. Jana Nováková, CSc., FLE ČZU, Praha

Současný stav výuky krajinné ekologie na FLE ČZU v Praze

Diskuse o budoucnosti krajinné ekologie v rámci CZ-IALE nás vedla k zamyšlení nad tím, zda a jak jsme schopni přispět k rozkvětu tohoto oboru. Bohužel, inventura současného stavu, resp. zhodnocení našich časových možností, nedopadlo příliš dobře.

Laboratoř ekologie krajiny FLE ČZU (resp. ÚAE) představoval doc. Zdeněk Lipský v Bulletinu 2/2002. Na rozdíl od tehdejších poměrů, nyní není situace již tak optimistická, zejména co se týká personálního zajištění výuky. Zpočátku nadějná situace, kdy jsme (v r. 2004) z grantových projektů FRVŠ aktualizovali výuku, vybavili pracoviště mapovými podklady využitelnými v prostředí GIS (staré mapy, letecké snímky atd.) v digitální formě, a vytvořili si učební pomůcky podle našich představ, je v současné době do jisté míry minulostí díky úředním změnám daným přechodem na nový systém studia (zkrácení letního semestru ve 3. ročníku z důvodu bakalářských zkoušek, snížení hodin kontaktní výuky – cvičení na polovinu). Shodou okolností k tomuto omezení došlo v době, kdy byla lesnická fakulta přejmenována na fakultu lesnickou a environmentální.....

V současné době tedy zajišťujeme v počtu 1 pedagoga a 2 doktorandů výuku předmětu Krajinná ekologie pro obory Aplikovaná ekologie, Krajinné inženýrství, Lesní inženýrství a jako volitelný pro studenty zahradnictví na Fakultě agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů (FAPPZ), od příštího školního roku rovněž pro obory Regionální a environmentální správa a Provoz a řízení myslivosti.

Je ironií, že zatímco studium předmětu v rámci posledně uvedeného oboru a pro studenty FAPPZ je zakončeno zkouškou, povinná Krajinná ekologie pro Krajinné inženýrství je zakončena pouze zápočtem (!). Počty přijímaných studentů přitom rok od roku významně rostou, ovšem počet pedagogů nikoliv.

Abychom minimalizovali negativní dopady výše uvedených omezení, snažíme se zintenzivnit výuku. Bohužel v rámci přednášek již časové možnosti nedovolí postihnout více než základní témata (struktura a funkce krajiny, její fungování, historický vývoj jako východisko současného stavu, krajinná typologie). Dalším tématům se proto plánujeme věnovat v rámci navazující, ovšem již pouze volitelné, Krajinné ekologie II. – např. problematice urbánní ekologie, základům ekologie obnovy, krajinnému rázu, ekonomickému hodnocení krajiny, zařadili jsme ale i téma Krajina v umění, krajina pohledem jednotlivých filosofických škol.

Dále jsme si vytvořili „Atlas typů krajin“ na CD, jehož idea vychází z předpokladu, že mnoho charakteristik krajiny je obtížné slovně popsat, ačkoliv při „pohledu okem“ jsou jasně patrné. Typů klasifikace a typologií krajin je řada, my používáme tři z nich, které považujeme z hlediska krajinného inženýrství za podstatné. Kriteria členění jsou: 1. geomorfologie, 2. gradient úprav krajiny a 3. typologie evropských zemědělských krajin (podle Meeuse a kol. 1995).

Cvičení probíhají blokově, studenti se v terénu seznamují s metodikou mapování krajiny, zpracovávají projekt ÚSES ve vymezeném území a s použitím výpočtů koeficientů hodnotí ekologickou stabilitu krajiny. V rámci terénních cvičení se věnujeme zejm. problematice antropických vlivů v zemědělské krajině, hodnotíme provedenou revitalizaci malého vodního toku a jsme vděčni VÚKOZ Průhonice za možnost použít k demonstraci jejich pokusné liniové výsadby.

Zvláštní pozornost věnujeme vedení diplomových prací, které jsou orientovány zejména na problematiku vývoje krajiny konkrétních oblastí, inventarizaci a doplnění maloplošných stabilizujících prvků v krajině.

V rámci vlastního výzkumu se věnujeme zejména historickému vývoji krajiny, problematice maloplošných struktur v zemědělské krajině, dlouhodobým změnám vegetace – jednak sukcesi na lokalitách opuštěných vojenských prostor, jednak v imisních oblastech Jizerských hor (v rámci grantů GAČR a mezinárodního projektu Earthwatch).

(Další informace na stránkách <http://www.lf.czu.cz/predmety/krajinna%20ekologie/>)

Jana Nováková, Jan Skaloš

Čas plyne jako voda slýcháváme často v našem okolí. A platí to i v případě chvályhodného projektu konferencí Venkovská krajina, jehož již čtvrtý ročník uspořádalo Centrum modelových ekologických projektů pro venkov společně s Českou společností pro krajinnou ekologii ve Slavičíně a Hostětíně 12.–14. května 2006.

První den konference byl jako obvykle zasvěcen vlastním prezentacím příspěvků, jejichž ústředním tématem se stala krajina venkovského prostoru. V sálu slavičínského Zámku přednášeli nejen mladí vědečtí pracovníci a studenti, ale i renomovaní odborníci z České a Slovenské republiky. Tzv. sekce referátů byla doplněna příspěvky sekce posterové, které se díky autorským prezentacím posterů před publikem v příjemném prostředí zámeckého parku nestaly prezentacemi jakési „druhořadé kategorie“. Počet skutečných prezentací byl nakonec bohužel nižší než počet publikovaných příspěvků ve sborníku. V něm nakonec celkem 69 autorů předneslo 54 příspěvků, jejichž odborné zaměření mělo široký záběr napříč mnoha obory, čímž konference splnila svůj cíl deklarovaný ve svém názvu. Na dvoustech dvaceti dvou stranách sborníku tedy naleznete články, které se týkají např. hydrologie a hydropedologie (např. Aleksandra Sala: Vliv nepříznivých účinků povrchového odtoku na zrnitostní složení půd v k.ú. Šardice), zoologie (Ladislav Hanuš: Sysel obecný – kriticky ohrožený druh letiště), krajinné ekologie (Pavel Trnka: krajinné mikrostruktury a jejich role ve venkovské krajině), lesnictví nebo se věnují problematice architektonických a krajinně-architektonických aspektů rurální krajiny. Následovaly příspěvky věnované např. problematice revitalizačních opatření (Lenka Malíšková: Revitalizační opatření v nivě Mohelničky), agroenvironmentálních programů (Iva Zadražilová: Aplikace agroenvironmentálních programů na rodinné farmě Kyprův mlýn) a mnoho dalších. Jiné články pak zabrousí do oblasti etnologie (Mirian Ďurišová, Andrej Mentel: Kroj jako nástroj rozvoje venkova vidieka v Štajersku), sociologie (Klvač a kol.: Kulisy venkovského života – případová studie vesnic v mikroregionu Dražanská vrchovina) a dalších oborů, opět v úzkém vztahu s krajinou venkova. Stejně tak územní rozsah byl velký: mimo jiné zde nalétnete příspěvky, ve kterých autoři (autorky) čerpají ze svých studijních pobytů ve Slovinsku a ve Francii.

Sobotní workshop se odehrával v obci Javorník, jehož obecní úřad poskytl po celý den zázemí v sále obecního úřadu. Po dohodě s obecním úřadem se ti, kteří vytrvali až do soboty věnovali v dílčích skupinkách těmto tématům:

- veřejné prostranství v okolí obecního úřadu
- dětské hřiště v areálu MŠ a ZŠ
- okolí nově opravené komunikace ze středu obce směrem k vlakovému nádraží
- pomník Jana Husa nad částí obce zvané Kopánky

Účastníci workshopu byli rozděleni do několika skupin, ve kterých řešili některý z výše zmíněných témat. Sobotní večer byl vyhrazený pro prezentaci výsledků. Konferenci v širším slova smyslu uzavřela nedělní exkurze v krajině okolí obce Žitková, kde se průvodkyní po architektuře stala Olga Hamšíková a v krajině pak Radim Machů. V Hostětíně byla možnost seznámit se s ekologickými projekty obce nebo se podívat, jak se staví budova vzdělávacího střediska v Hostětíně.

Z mého pohledu je nutné říci, že existuje řada konferencí, seminářů a workshopů, které mají organizačně a odborně vysokou kvalitu a stojí za to se jich zúčastnit; zatím však pouze v případě Venkovské krajiny jsem zažil to šťastné souznění organizační, odborné a lidské stránky, kde se mimo jiné potkáte s dobrými přáteli a když odjíždíte – snad to nebude znít pateticky – máte pocit ne nepodobný tomu, který jsme měli, když jsme jako malí kluci odjížděli z tábora. Na Venkovskou krajinu se budu vždy rád vracet.

Je tedy pravda, že čas plyne opravdu jako voda, tedy rychle a navíc ubíhá všem stejně. Jedno staré přísloví však praví, že těm, kteří jej naplní smysluplně to nemusí vůbec vadit (nejsem si zcela jist, zda to opravdu bylo nějaké staré přísloví nebo mě tato věta jen napadla). Přeji organizátorům mnoho sil a zdraví do dalšího ročníku konference Venkovská krajina v roce 2007. A už se těším. Čas strávený na konferenci Venkovská krajina totiž smysluplně naplněn byl.

Více informací:

http://hostetin.org/fotoalba_zobrazit.php?IDalba=059
www.veronica.cz/hostetin

Jan Skaloš a Věra Pospíšilíková

Po konferenci Venkovská krajina 2006

Dovětek a pár podnětů:

Nejbližší podobná akce, které se můžete zúčastnit, se koná v termínu 18.-20. srpna 2006 pod názvem Druhé terénní praktikum České společnosti pro krajinnou ekologii (CZ-IALE). Bližší informace najdete na <http://hostetin.org/pozvanky.php?item>.

Sborník z letošní konference Venkovská krajina najdete v elektronické verzi na http://hostetin.org/dokumenty/vk2006_final.pdf. Na podobném místě jsou uloženy i sborníky z předcházejících dvou ročníků.

Pár fotografií z průběhu celé akce najdete na http://hostetin.org/fotoalba_zobrazit.php?IDalba=059. Pokud vlastníte fotografie lepší a výstižnější, rádi je přidáme do už existujícího alba. Děkujeme všem, kteří nám své fotky už poskytli.

Časem budou na naší webové stránce vystaveny i závěry z krajinářské dílny v obci Javorník.

Ještě jednou děkujeme za účast na konferenci a těšíme se na setkání v příštím roce.

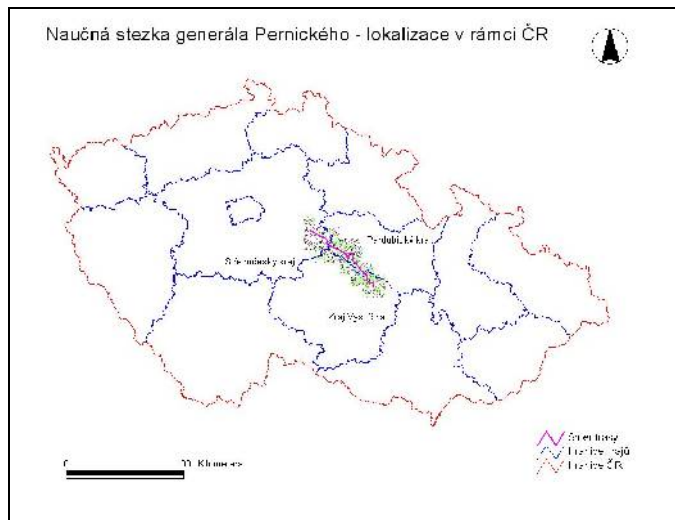
Za pořadatele *Věrka Pospíšilíková*

Centrum Veronica Hostětín - modelové ekologické projekty pro venkov
hostetin@veronica.cz
www.veronica.cz/hostetin

Využití potenciálu krajiny prostřednictvím šetrného turistického ruchu

Návrh modelového projektu

Projekt se zabývá návrhem nadregionální naučné stezky procházející třemi kraji (Středočeský, Pardubický, Vysočina) a věnované památce Generála Rudolfa Pernického.

Návrh naučné stezky představuje volnou rekonstrukci trasy pochodu parašutistů Rudolfa Pernického a Leopolda Musila při výsadku Tungstein. Trasa povede z Libenic u Kutné Hory přibližně přes Třemošnici, Nasavrky, Trhovou Kamenici, Žákovu horu až do Studnice u Nového Města na Moravě s napojením na autobusovou a vlakovou dopravu. Předpokládaná délka trasy je cca 100 km s výškovým převýšením cca 850 m.

Hlavní cíle projektu:

- návrh vymezení trasy stezky
- etapizace trasy, návrh alternativních nástupních míst a dalších vazeb
- návrh značení trasy v terénu
- lokalizace a návrh informačních tabulí v návaznosti na další stezky
- vytvoření popisů a textů jednotlivých tabulí, stanovení zájmových tematických okruhů
- návrh průvodce
- vytvoření www stránek, popř. přiřazení ke stávajícím tematicky zaměřeným www stránkám
- vytvoření CD s celým projektem a virtuálním průvodcem
- vytvoření datového skladu pro GPS.

Návrh naučné stezky připomene význam a úlohu odboje, propojí řadu různorodých historických a kulturních míst s možností poznání množství přírodní atraktivit v různých typech české a moravské krajiny. Početným výběrem nástupních míst a možností využití pro pěší, cyklo i skyturistiku bude přístupná široké veřejnosti v různých ročních obdobích. Svým rozsahem tematicky propojí kontrastní kulturu obcí a měst, různé krajinné typy, kulturní a historické atraktivity. Trasa bude směřována i do turisticky méně využívaných obcí se záměrem podpory šetrného ekonomického rozvoje zejména v oblasti místních služeb (ubytování, pohostinství, obchod atd.).

Záměr bude koncipován pro nejširší skupinu zájemců, kterým umožní variabilní volbu trasy od jednodenního rodinného výletu až po týdenní outdoorový pochod s tábořením v přírodě.

Měl by poskytnou atraktivní pasáže pro zájemce o historii, milovníky přírody, turisty, sportovce i pamětníky a jejich rodinné příslušníky a potomky. Součástí záměru je i založení tradice pravidelných pochodů generála Pernického (termín 21.12. – cca 25.12. 2006, kontakt janskalos@yahoo.ca). Dále předpokládáme spolupráci s dalšími partnery a specialisty na jednotlivé zájmové oblasti, mezi než patří například Klub českých turistů, Historický ústav Armády ČR, Armáda ČR, Konfederace politických vězňů, CHKO Železné hory a Žďárské vrchy, AOPK, Národní památkový ústav, Lesy České republiky atp.

Generálmajor Rudolf Pernický byl legendární osobnost československého zahraničního odboje II. světové války, který působil ve Francii, Velké Británii, Alžírsku, Tunisu, Itálii i dalších zemích. V roce 1944 velel pod krycím jménem Rudolf Pavlík výsadku Tungstein, jehož úkolem bylo navázat spojení a koordinovat aktivity domácích odbojových skupin v oblasti Nového Města na Moravě. Spolu s Leopoldem Musilem měli být v průběhu této operace v prosinci 1944 vysazeni na území bývalého Protektorátu Čechy a Morava u obce Studnice. Chybou v navigaci však dopadli až u obce Líbenice u Kutné Hory. Téměř stokilometrový pochod na místo původního určení museli oba parašutisté absolvovat pěšky v extrémních zimních podmínkách. Z původně krátké cesty se stal strastiplný týdenní pochod.

Po skončení války byl Rudolf Pernický v roce 1948 zatčen a za údajnou velezradu odsouzen k 20 letům žaláře. Pracoval v uranových dolech na Horním Slavkově, v Jáchymově a Příbrami. Propuštěn byl až v rámci amnestie v roce 1960. Roku 1990 byl povýšen do hodnosti plukovníka a o pouhý rok později se stal generálem ve výslužbě. Krátce před smrtí mu bylo 28. října roku 2005 uděleno nejvyšší státní vyznamenání - Řád bílého lva - prezidentem Václavem Klausem. Zemřel 21. prosince loňského roku.

Projekt se může stát významným impulsem pro šetrný rozvoj v oblasti lokální ekonomiky, vzdělávání, turistického ruchu, ochrany a zpřístupněním přírodních, kulturních a historických hodnot kulturní krajiny tří regionů.

David Jech, Jan Skaloš, Eva Dlouhá

universe@centrum.cz

janskalos@yahoo.ca

dlouha@vukoz.cz

KALENDÁŘ AKCÍ

IGU 2006 Brisbane Conference: Regional Responses to Global Changes - A View from the Antipodes. 3.-7.7.2006, Brisbane, Austrálie (www.igu2006.org)

2. terénní praktikum IALE: Krajina sesuvů. 18.-20.8.2006, Hostětín (<http://hostetin.org/pozvanky.php?item=19> it19)

1st European Congress of Conservation Biology, 22.-26.8.2006, Eger, Maďarsko (www.eccb2006.org)

XXI. sjezd ČGS, 30.8.-2.9. 2006, České Budějovice (www.pf.jcu.cz/stru/katedry/z, e-mail: cgsjc@centrum.cz)

European Rural Future: Landscape as an Interface. The 22nd Conference of the Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape (PECSRL). 4.-9.9.2006, Berlin/Brandenburg (www.geog.fu-berlin.de/pcsrl/index.html)

ÚSES - zelená páteř krajiny, 5.-6.9.2006, MZLU Brno (www.nature.cz - viz pozvánka uvnitř bulletinu)

Kongres Slovenské geografické spoločnosti, 11.-14.9.2006, Banská Bystrica

Ekologie krajiny a krajinné plánování, 14.-16.9.2006, Lednice (informace a leták s přihláškou viz Bulletin CZ-IALE 1/2006; e-mail: hyena1@seznam.cz)

14th International Symposium on Problems of Landscape Ecological Research „Implementation of Landscape Ecology in the New and Changing Conditions. 4.-7.10.2006, Stará Lesná (Vysoké Tatry), Slovensko (www.uke.sav.sk)

Říční krajina, 4.-5.10.2006, Olomouc (<http://ricnikrajina.wz.cz>)

Geobiocenologie a její aplikace, 10.-11.11.2006, Křtiny, ŠLP Masarykův les (e-mail: stykar@mendelu.cz, mauer@slpkrtiny.cz)

Environmental connections. 4th ESEH conference, Amsterdam, 2007 (www.let.vu.nl/conference/eseh/call.html)

IALE World Congress 2007, 8.-12.7.2007, Wageningen, Nizozemí (www.iale2007.com)

Bulletin CZ-IALE, Zpravodaj České společnosti pro krajinnou ekologii (Regionální organizace IALE České republiky), <http://www.natur.cuni.cz/cziale>. Vydává CZ-IALE pro interní potřebu svých členů. Redakce: CZ-IALE, Benátská 2, 128 01 Praha 2. Odpovědný redaktor: Zdeněk Lipský, e-mail: lipsky@kostelec.czu.cz, lipsky@natur.cuni.cz Číslo 2/2006 vyšlo 8.6. 2006

**Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně
Česká společnost pro krajinnou ekologii – CZ-IALE
Nadační fond prof. A. Bayera
AGERIS, s. r. o.**

pořádají

5. ročník semináře

ÚSES – zelená páteř krajiny

ve dnech

5.-6. září 2006

v prostorách MZLU v Brně

závazná přihláška

Zaměření semináře

Na rozdíl od minulých let nestanovujeme pro letošní rok obecné tematické okruhy, ale pouze základní motto semináře: „ÚSES a co dál“. Budeme se věnovat zodpovězení řady otázek, které nás zajímají nejen z pohledu dneška, ale i blízké budoucnosti, např.:

- ÚSES a nový stavební zákon (územně analytické podklady,...)
- ÚSES a NATURA 2000
- ÚSES a komplexní pozemkové úpravy
- sdílení, aktualizace a poskytování údajů ÚSES uživatelům
- ÚSES (ekologické sítě) ve světě (zejména v Evropě)
- ÚSES – obce III, kraje, MŽP, správy NP a CHKO
- potřeba aktualizace metodiky navrhování ÚSES
- možnosti financování realizací ÚSES

Průběh semináře

úterý 5. 9. 2006

9:00-10:00 Prezence účastníků
10:00-11:00 Zahájení semináře
11:00-12:00 Blok referátů
12:00-14:00 Oběd
14:00-15:30 Blok referátů
15:30-15:45 Přestávka
15:45-17:00 Blok referátů
17:00-18:00 Panelová sekce
19:00-23:00 Společenský večer

středa 6. 9. 2006

9:00-10:30 Blok referátů
10:30-10:45 Přestávka
10:45-12:30 Blok referátů
12:30-13:30 Oběd
13:30-15:00 Blok referátů
15:00 Zakončení semináře

Podrobný **program semináře** bude postupně aktualizován na [www stránkách \(www.nature.cz](http://www.strankach.nature.cz) – odkaz Územní ochrana - ÚSES) v závislosti na přihlášených příspěvcích.

Přednesené **příspěvky** budou mít délku 15 minut. Po skončení každého příspěvku bude následovat diskuse k přednášenému tématu. K dispozici je PC a dataprojektor.

Příspěvky do sborníku zasílejte prosím v digitální podobě v max. velikosti 10 MB. Text příspěvku by neměl být naformátován a obrázky je vhodné přiložit samostatných souborech (v textu je nutné označit umístění obrázku). Na přiloženém CD budou příspěvky zveřejněny ve formátu PDF.

Sborník je součástí účastnického poplatku, v případě zájmu jej lze zakoupit samostatně za cenu 200,- Kč.

Z Á V A Z N Á P Ř I H L Á Š K A na seminář ÚSES – zelená páteř krajiny

Termín: **5.-6. září 2006**
Místo: **aula, 2. patro, budova A, MZLU Brno, Zemědělská 1**

Titul, jméno, příjmení

Organizace

(odbor, odd.)

Adresa

PSČ Město

tel. fax

e-mail.....

Účastnický poplatek - pasivní účast	700,- Kč
aktivní účast - přednesení referátu	0,- Kč
- prezentace posteru	400,- Kč

uhradte na č. účtu **102 620 200/0300**, var. symbol **102** (Nadační fond prof. A. Bayera, IČ: 621 601 33), **doklad o platbě předložíte při prezenci**

Ubytování je zajištěno na kolejkách MZLU – Kohoutova 3-11, blok D – cca 260,- Kč/lůžko/noc (většinou 2lůžkové pokoje).

Žádám o zajištění **ubytování** na – platí se na místě:

z 4. 9. na 5. 9.	ano	ne*
z 5. 9. na 6. 9.	ano	ne*

Žádám o zajištění **oběda** v menze MZLU (60,- Kč) – platí se na místě:

5. 9.	ano	ne*
6. 9.	ano	ne*

Mám zájem zúčastnit se **společenského večera** (občerstvení, cimbálová muzika: 100,- Kč) – platí se na místě: **ano ne***

* nehodící se škrtněte

Mám zájem o přednesení referátu s názvem:

Mám zájem o prezentaci posteru (max. 1x1 m) s názvem:

Závazné termíny:

31. července – uzávěrka závazných přihlášek + dodání příspěvků v plném znění vč. anotace (aby mohl být zařazen do sborníku, musí být příspěvek zaslán nejpozději do tohoto termínu)

Přihlášku zašlete na adresu:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

RNDr. Andrea Petrová, Ph.D.

Lidická 25/27, 657 20 BRNO

tel.: 541 126 229, fax: 541 246 001

e-mail: andrea_petrova@nature.cz

P O T V R Z E N Í

Potvrzujeme, že jsme dne2006 uhradili

z účtu č. /

za pracovníka (-y)

účastnický poplatek 700,- Kč proosobu (-y)

účastnický poplatek (poster) 400,- Kč proosobu (-y)

tj. celkemKč

Celková částka byla poukázána na č. účtu **102 620 200/0300**, var. symbol **102**
(Nadační fond prof. A. Bayera)

.....2006

.....

Razítko a podpis účtárny